

Юліана Фурманчук,

студентка 1 курсу юридичного факультету Волинського
національного університету імені Лесі Українки

До питання про темпоральні колізії та шляхи їх подолання*

Актуальність дослідження. В сучасних умовах суспільство та держава стикаються з інтенсивним темпом розвитку та змін, який несе за собою потребу у врегулюванні суспільних відносин по-іншому, насамперед, це може відбуватися за допомогою прийняття нового нормативно-правового акту. Водночас, з ускладненням правового регулювання, при наявності значного масиву нормативно-правових актів виникає значна кількість колізій в законодавстві. Визначення різних колізій у законодавстві і процес їх правового регулювання дуже актуальний не тільки в контексті законодавчої реформи, але й в регулюванні нових правових відносин, правозастовчій

---

* Наукова керівниця - доцентка кафедри теорії та історії держави і права Ольга Юхимюк

практиці. Саме вирішення та подолання колізій є ефективним способом забезпечення цілісності та надійності в суспільстві.

Слово колізія походить від лат. *collisio* – зіткнення, протиріччя, розбіжність інтересів, поглядів, прагнень. У енциклопедичній літературі воно означає зіткнення протилежних сил, інтересів, прагнень. Цілком правильно, що колізія – це не тільки разовий акт або дія, що одночасно чи одночасно здійснюється. Це і процедура аналізу, і оцінка актів та дій, установлення своєрідної «предправової протиправності», тієї її міри, яка чітко ще не зафіксована і їй не надана юридична кваліфікація [1,с.53].

Поняття «колізія» в праві використовується в широкому й вузькому розумінні. У широкому розумінні юридична колізія розглядається фактично як будь-який конфлікт, суперечка у правовій сфері. Так, до прихильників широкого розуміння категорії «колізія» належить Д. Д. Лилак, який стверджує, що «юридична колізія охоплює собою всі протиріччя, що виникають у правовій системі суспільства, зокрема у правових концепціях, теоріях і поглядах, правосвідомості та правовій культурі, правоутворенні та реалізації норм права, правовій поведінці, законності та правопорядку, праворозумінні» [1,с.54].

Поняття юридичної колізії в широкому значенні визначають як матеріальні суперечності в сфері правового регулювання (неузгодженість правових приписів і суспільних відносин, які вони мають регулювати) і формальні (суперечності всередині правової системи).

Поняття юридичної «колізії» у вузькому змісті більш доцільно щодо використання в практичній юридичній діяльності. «Юридична колізія» у більш вузькому розумінні – як розбіжності «змісту двох або більше чинних законодавчих актів, прийнятих з одного й того ж питання [2,с.15].

Одним із видів юридичних колізій є темпоральні колізії. Темпоральна (часова) колізія — це колізія, що виникає внаслідок видання в різний час з того самого питання декількох норм права [3,с.328].

Темпоральні колізії ще називаються часовими через те, що вони характеризуються виданням у різний час двох і більше норм права з однакового питання, коли під час прийняття нового нормативно-правового акта не скасовуються з якими, ймовірно, виникне неузгодженість. Із ускладненням правового регулювання, враховуючи наявність тисяч нормативно-правових актів, що потенційно можуть містити конфліктуючі норми, доведення процесу звірки всіх законів щодо їх узгодженості до ідеалу, об'єктивно є недосяжним [4, с.87-88].

Визначальними ознаками темпоральних колізій є:

- вони є одним із різновидів юридичних колізій [5, с. 89];
- мають місце, коли норми є закріпленими в законодавстві;
- виникають щонайменше між двома чинними нормами права, що по-різному контролюють одні фактичні обставини [5, с. 91];

- з'являються через введення в дію у різний час двох чи більше суперечливих норм права [3, с. 328];

- зароджується між нормативними актами одного рівня [6, с. 439].

Для подолання такої колізії необхідно докладно проаналізувати чотири показники, що характеризують дію неузгоджених нормативних актів у часі: момент набуття актами чинності; напрям темпоральної дії актів; момент, підстави та порядок призупинення дії нормативних актів; момент, підстави та порядок припинення (скасування) їх дії.

Загальним правилом, що використовується для подолання таких колізій, є правило, згідно з яким наступний закон з того самого питання скасовує дію попередніх. Принцип «*lex posterior derogat legi priori*», є визначальним при вирішенні темпоральних колізій, тому в разі неузгодженості застосуванню підлягає норма права, яка є більш пізньою. Наприклад, згідно з ч. 3 ст. 144 ЦК України до моменту державної реєстрації товариства з обмеженою відповідальністю його учасники повинні сплатити не менше ніж п'ятдесят відсотків суми своїх вкладів. Проте ст. 52 Закону України «Про господарські товариства» встановлювала, що до моменту реєстрації товариства з обмеженою відповідальністю кожен з учасників зобов'язаний внести до статутного фонду не менше 30 відсотків вказаного в установчих документах вкладу¹. У такій ситуації застосуванню підлягає норма ЦК, оскільки вона була прийнята пізніше. [3, с.328-329]

Водночас застосування колізійного принципу *lex posterior* має обмежений характер. Він не використовується у випадку збігу темпоральної та змістовної колізій, а також збігу ієрархічної та темпоральної колізій [7, с.20].

Інший погляд щодо розв'язання питання подолання темпоральних колізій норм права має О. Пушняк, він зробив висновок, що пізнішим необхідно вважати акт, який пізніше набув чинності. Адже саме після набуття чинності нормативно-правовим актом, він починає врегульовувати суспільні відносини [8].

Зважаючи на правову природу темпорального колізійного правила, переконані, що в більшості випадків пізнішим є той акт, який був прийнятий пізніше, головним аргументом можна вважати те, що акт, прийнятий пізніше, є більш прогресивним та ліпше враховує наявні суспільні запити.

Висновки. Ефективність вирішення колізій залежить від економічної стабільності у державі, досконалості законів, відсутності в окремих сферах законодавчої практики планування видання нормативних актів та їх систематизації, тлумачення Конституції та інших нормативно-правових актів.

Література

1. Розгон О. М. Сутність механізму вирішення колізій норм права. *Eurasian Academic Research Journal*. 2016. №1(01). С.53-59. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://core.ac.uk/download/pdf/84156146.pdf>

2. Розбудова держави і права: питання теорії та конституційної практики. Електронний ресурс. Режим доступу: http://pravoisuspilstvo.org.ua/archive/2013/3_2013/03.pdf
3. Загальна теорія держави і права: підручник для студентів юридичних вищих навчальних закладів. М. В. Цвік, О. В. Петришин, Л. В. Авраменко та ін. Харків: Право, 2009. 584 с.
4. Колізії у законодавстві як різновид юридичних колізій: поняття, ознаки, види, правила та способи вирішення. Електронний ресурс - Режим доступу: <https://er.dduvs.in.ua/xmlui/bitstream/handle/123456789/8301/12.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
5. Москалюк О. В. Поняття та ознаки юридичної колізії. *Держава і право*. 2010. Вип. 50. с. 88-93
6. Скакун О. Ф. Теорія права і держави: Підручник, 3-тє видання. К., 2011. 524 с.
7. Москалюк О. В. Використання принципів права при подоланні темпоральних колізій. *Адвокат*. 2012. № 1. с. 20-24
8. Пушняк О. В. Право і час. Х.: Вид-во «ФІНН», 2009. 176 с.

---

* Наукова керівниця – завідувачка кафедри теорії та історії держави і права Віра Качур

Національний університет біоресурсів і
природокористування України

Юридичний факультет

Кафедра теорії та історії держави і права

Рада аспірантів юридичного факультету

Студентська організація юридичного факультету

Студентський науковий гурток
«Клуб юних теоретиків»

ЗБІРНИК НАУКОВИХ ПРАЦЬ

учасників

XVII ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ НАУКОВО- ПРАКТИЧНОЇ ОНЛАЙН-КОНФЕРЕНЦІЇ «ПРОБЛЕМИ ЮРИДИЧНОЇ НАУКИ ОЧИМА МОЛОДИХ НАУКОВЦІВ»

09 травня 2024 р.

м. Київ

УДК: 340:167.1:378.2

Матеріали XVII Всеукраїнської науково-практичної онлайн-конференції
«Проблеми юридичної науки очима молодих науковців»

П.78

Проблеми юридичної науки очима молодих науковців : зб. наук. пр. XVII Всеукр.
наук.-практ. онлайн-конф. (м. Київ, 09 травня 2024 р.) / Укладачка: Віра Качур. К.,
2024. 215 с.

У збірнику подані наукові здобутки учасників, що присвячені
проблемам юридичної науки.

Усі матеріали подаються в авторській редакції.

**За зміст наукових матеріалів відповідальність несуть їх автори та
наукові керівники**